

KİTÂBU'L-VESÂYÂ*
(Muhyiddin İbn Arabî)

Seyfullah SEVİM**

Rahman ve Rahim Olan Allah'ın Adıyla.

Bu risale üstadımız, Allah yolunda öncümüz, eş-Şeyh Muhyiddin İbn Arabî el-Hatemi et-Tâî'nin vasiyetlerindedir.

Ey ilâhî kardeş! Allah seni kendisinden sana haber verecek bir Rûh ile güçlendirsin. Bu risalenin sahibi sana şu vasiyeti yaptı: Hakk'ın tenzih ve takdis açısından, ne ise o olarak olmasını gerektiren varlık delili (el-burhân el-vücûdî) ne güveninle birlikte Hakk'ı, kendisi kendisini nasıl tanıtmışsa, öylece tanınmalısın; ve böylece de, imanın sağladığı bilgi ile akli delilin sağladığı bilgiyi telif etmelisin, fakat, bu iki yöntemi (et-tarîk) birleştirmemelisin, aksine, her iki yöntemi de ayrı ayrı kullanmalısın. Ve hakikatı gereği, sana sağladığı bilgiler açısından, duyuların için gözünün durumu ne ise imanı da kalbin için, sana sağladığı Allah bilgisi açısından, aynı say. İmanın sana sağladıkları hususlarda fikrî düşüncede (en-nazaru'l-fikrî = akıl yürütme) bulunmaktan sakın. (Yoksa) Aynı'l, Yakîn (deneysel gerçeklik) imkansız olur. Zira Allah, imandan bağımsız aklın ve akıldan bağımsız imanın sınırlamasına sığmaz. Her ne kadar imanın nûru aklı, sêlbîler (Allah hakkındaki olumsuzlamalar) hususunda, fikrî işleyişinin kendine verdiklerinin doğruluğu noktasında onaylar ve Aklın Nûr'u da, iman ve keşf nûrunun verdiklerinin doğruluğu noktasında onaylamaz ise de fikrî (akli düşünce- işleyiş) den başkasını kabul kendisiyle gerçekleşen aklın nûru keşf ve imanın verdiği şeylerin doğruluğunu onaylar.

Şer'in nûru, kalblerin mizanı vardır.
Şer' akıl için te'yid ve otoritedir.
Keşf ise nûrdur; ama onu sadece,
Ölçüp-biçmede yetkisi olan akıllar kavrayabilir.

Ey kardeşim, bilesin ki, melekî ve beşerî bütün akılların, hattâ, âlem-i tedvîn ve testîr'de ilk varolan İlk Akıl bile dahil, sen daha evvelden onların rablerinin zâtının hakikatını bilmede eksikliğini ve cehaletlerini öğrenmiştin. Zira onlar, bu münezzeh Zât'ı ancak, alemle olan münasebeti kadarıyla bilebilirler; bu (bilgi) de İlah'ın sıfatlarından ibarettir. Onlar, bu (sıfat) mertebesinden başkasını bilmezler. İşte bu açıdan, yetkin ve eksik

* Resâil-i İbn Arabî, Haydarabad-Dekkan, 1948, (I. Baskı) içinde yer almaktadır; tercüme buradan yapılmıştır.

** Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Görevlisi.

bütün akıllar Zât'ı bilmedeki cehl ve eksiklikte ortaklırlar. Bu bilgi (zât bilgisi)nin dışında kalan bilgi de Allah'dan başkasını (mâsiva) bilmektir ki, bizim ona ihtiyacımız yoktur; yani nefsin kemalini temin etmesi bakımından önemli bir ihtiyaç değildir. Bu münezzehten Zât için tek sıfat dışında, bir nefsi sıfat olması imkansızdır. Bu tek sıfat da Zât'ın tâ kendisidir; ve O'na isbat bakımından, bu sıfatın tayini de imkansızdır. O'nu (aynî'z-Zât), aynı şekilde, bilmek de imkansızdır. Zira O, tertip kabul etmeyen ve kendisini ayakta tutan fasillardan yüce bir Zât'tır.

- Durum ifade ettiğimiz gibi olunca, geriye, (Zât-ı Bâriyi) bilme hususunda, ilâhî bağışın (el-vehbü'l-İlâhî) vukuu için bir hazırlık yapmanın dışında bir şey kalmıyor. Tüm yetiler ancak, kendilerinde olanı verebilirler; ve o yetilerde bulunanların hepsi de, halk (yaratılış) yönüyle, oyetilerle aynıdır. Bu yüzden, kendi özünü bilen, varedicilerini bilmeleri olanaksızdır. Eğer ilâhî tecellî için bir yer hazırlanır, bu, elde edilen bilginin en tamıdır ki, bu da; melkî akılların, peygamberlerin ve Allah'ın seçkin kullarının bilgisidir. Hâtırını, tefekkür ederek, Allah'ı bilmek için yorma. Nitekim Allah buyurdu ki : " Allah sizi, bizzat, kendisinden sakındırıyor" 3/28 ve peygamber aleyhisselam da "Allah'ın zât'ı hakkında düşünmeyin" buyurdu; zira ulaşılamayacak şeyle uğraşmak, bulunulan vakitte gerekli olan şeyi kaybetmektir.

Ey kardeş! Bilesin ki, alemde; ulvisiyle, suflisiyle ilâhî bilgiden sadece, kıyamete dek olup-bitecekler nakş olunur-belirir. Hitekim ulvî alem hakkında Allah "Her göğe kendi işini vahyetti" 41/12 buyuruyor ve suflî alem hakkında da "orada rızıklarını yerleştirdi" 41/10 buyurdu.

Eğer nefis saflaşır ve aynası parlarsa, tüm alemde olanların nefste oluşması ve nakşolması için, aleme yüzünü dönmez. Çünkü bunda bir fayda yoktur; ama kendisini bilmesi açısından, ihtiyaç sahibi ve yoksun görerek yüzünü Zât'ı Hazrete döner ki, böylece de başka yolla elde edilmesi mümkün olmayan ma'rifeti Hakk ona versin. İşte bu kadar bilgi, senin dışındaki alemde nakşolunan şeyler cinsinden değildir. Eğer denilirse ki, Levh-i Mahfuz'a kıyamete kadar alemde olup-bitecekler yazılmıştır (integaşe) ve onu da ilk akıl olan Kalem bilir, yukarıdaki bilgi de alemde olup-biten cinsindedir, öyleyse bu ne demektir? Biz derik ki, Levh-i Mahfuz'da nakşolunan ve Kalem'in onda yazdığı ancak nakşolunabilen ve nakilden elde edilebilen şeyler olup, bizim burada kastettiğimiz ise tecellinin verdiği ve naklolunamaz olandır ki o, asla aleme nakşolunmamıştır. Ve onun insanda meydana gelişi ise, her bir varlığa özgü özel ilâhî bir yöntemlidir ki, bu Akl-ı Evvel'in bilgisinden ve onun altında bulunan (varlıkların) bilgisinden hariç-dışındadır. Bunu böylece bil.

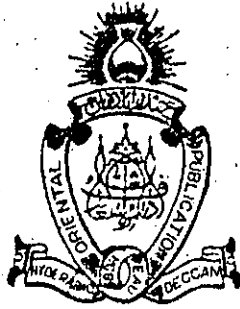
Bilesin ki, anlattığımızı elde etmeye ulaştıracak sebep hâtır (hafıza) ve kalbi her türlü bilgiden; bilgi elde etmeye ve yazılanlara benzerleri elde etmeye yönelik düşünceden (tefekkür) boşaltmak, bilineni unutmak, safa üzere Allah'la cülûs (olma), batını mutlak olarak ne ise o olarak Hakk'ın Zât'ının dışındaki şeylerle ilgili ilişki ve alakadan sıyrılmaktır. Onunla belirli bir şey üzere olma (oturma). Eğer böyle yaparsan ve bir şey belirlersen ve sana da bir şey açılırsa (feth) bu açılan şey senin tayin edip belirlediğin şeyden başkası olmaz.

Hücrende, içinden Allah, Allah diyerek ve tahayyül etmeden; aksine, harfleri (Allah) aklederek tahayyül etmeden bulunmalısın; bu hal ve cülûs vasıtasıyla da ilâhî fetih (açılmayı) beklememelisin; aksine, yukarıdaki zikre devam etmelisin, bu zikir de, O'na dair bilgin ve inancın açısından değil tam bir bilgisizlikle O'nu O olarak tercihin cinsinden

O'nun celaline layık olan açısından olmalı. Sonra, eğer daha önce tatmadığın cinsten, O'nu bilme kapılarından bir kapı açılırsa ve Kutsi Ruh'un diliyle birşeyler gelirse, onu geri çevirme ve orada da takılıp kalma, yapmakta olduğun şeye devam et. Eğer, mücerret ruhların diliyle zevkler farklılaşırsa halin, sana batınında Mele-i A'la'nın zevklerinden başka birşey tesir edinceye kadar ve bu konuda Rah-u Akdes'in vasıta olduğu bir koku almayınca kadar, ilk ruhla birlikteki halin gibi olsun.

Aynı şekilde, bu garip (yabancı) zevke bak, bekle; eğer (bu) zevk, sana bildiğimiz ilâhî isimlerden- ister tenzihî ister gayri tenzihî olsun, bir ismi gösterirse bu durumda halin; ruhların zevkleriyle birlikteki halin gibi olsun, farklı olmasın. Şayet seni hayrete düşüren bir zevk halinde olursan ve bu hali de gidermeye gücün yetmezse ve bu hayretle birlikte tefrik de edebilirsen, bu durumda halin ruhlar ve isimlerle birlikteki halin gibi olsun. Eğer seni hayrete düşüren bir zevk haline ulaşır ve bu hayretle birlikte bir sükûn-hali de varsa ve sen bu durumu gidermeye de gücün yetmezse işte istenen durum, hal budur. Buna dayanıp, güvenmelisin. Eğer bu hali gidermeye gücün yeterse, bu sükûn haline güvenmemelisin. Eğer bu hal sana iki kez hakim olur ve sen de arasını ayıracak şekilde iki kez hakim olduğunu bilecek ölçüde temyiz edebilirsen, bu durum güvenilemeyecek bir haldir.

Bütün bu saydıklarımızdan ayrılır ve kendine, his alemine dönersen, rasüllerin nerden konuştuğunu, kitapların nerden indiğini, açılan ve kapanan kapıları, kapananın niçin kapandığını, söylediğini ve sana söyleneni bilirsin? Her şeyi anlarsın. Ma'rufu münker görür, münkeri de ma'ruf görürsün. Kimi zaman da münkeri münker, ma'rufu da ma'ruf bilirsin. Böylece de, yaradılmışın en cahili olmanı bilmek suretiyle onların en bilgilisi olursun. Ve nihayet, hücrende seninle "orada yaşayacaksınız, orada öleceksiniz" ve "Rabbim bilgimi artır" 7/25; 20/114 ayetlerinden başka birşey kalmaz. Böylece, her iki dünyada da mutluluğu ve ariflerin nefslerinin her iki varoluşta (neşeteyn) neye yöneldiklerini sana göstermiş oldum. Allah doğru söyler ve hak yola iletir.

كتاب الوصايا

للشيخ العلامة محي الدين ابى عبدالله محمد

ابن على بن العربى رحمه الله

الطبعة الاولى

عطبة جمعية دائرة المعارف العثمانية

حيدرآباد الدكن

— صانها الله تعالى عن جميع البلايا والآفات والشروء والفتن

١٣٦٧ هـ

سنة ١٩٤٨ م

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

من وصايا سيدنا وقدوتنا الى الله تعالى الشيخ محي الدين
ابن العربي الحاتمي الطائفي رضي الله عنه وارضاه .

قال الذي اوصيك به ايها الاخ الالهى ايدك الله بروح منه حتى
تخبر به عنه ان تعرف الحق سبحانه وتعالى من حيث ما اخبرك به عن
نفسه انه عليه مع اعتمادك على ما اقتضاه البرهان الوجودي مما ينبغي
ان يكون الحق عليه سبحانه من التنزيه والتقدس فتجمع بين العلم
الذي اعطاك الايمان وبين العلم الذي اقتضاه الدليل العقلي ولا تطلب
الجمع بين الطريقتين بل خذ كل طريقة على انفرادها واجعل الايمان
لقلبك بما اعطاك من معرفة الله بمنزلة البصر لحسك بما اعطاك من معرفة
ما اقتضاه حقيقته واحذر ان تصرف انترك الفسكري فيما اعطاكه
الايمان فتحرم عين اليقين فان الله اوسع من ان يقيد عقله عن ايمان
او ايمان عن عقله وان كان نور الايمان يشهد العقل من حيث

ما اعطاه فكره بصحة ما اعطاه من السلوب ولا يشهد نور العقل من حيث فكره بصحة ما اعطاه نور الايمان والكشف لكن نور العقل به يكون القبول الخارج عن الفكر يشهد بصحة ما اعطاه الكشف والايمان •

للشرع نور والالاباب ميزان

والشرع للعقل تايد وسلطان

والكشف نور ولكن ليس تدركه

الاعقول لها في الوزن رجحان

واعلم يا اخي ان العقول باسرها الملائكية والبشرية بل العقل الاول الذي هو اول موجود في عالم التدوين والتسطير قد علمت قصورها وجهلها بحقيقة ذات باريها وانها ما تعرف من هذه الذات المنزهة الا قدر ما يطلب العالم منها من المناسبة وتلك صفات الاله فاعرفت سوى المرتبة فاشتركت العقول البليغة والقاصرة في هذا الجهل والقصور وما عدا هذه المعرفة فهو العلم بما سوى الله والعلم بما سوى الله لاحاجة لنا به اغنى الحاجة المهمة التي مخصوصها يكون كمال النفس فان الصفة النفسية التي لهذه الذات المنزهة من المحال ان تكون سوى واحدة وهي عين الذات وتعيينها من حيث الاثبات محال فالعلم بها محال فانها ذات لا تقبل التركيب فتعالت عن الفصول المقومة لها •

فاذا كان الامر على ما ذكرناه فلم يبق الا التهيؤ لما يكون منه من حيث الوهب الالهى فان القوى لا تمطى الا ما فيها وجميع ما فيها تابع لها فى الخلق فمحال ان تعلم موجودها علمه بنفسه فاذا هيات المحل للتجلى الالهى فهو اكمل ما يحصل من العلم وهو علم عقول الملائكة والانبيا والخواص من عباد الله من المجردين والهياكل النورانية فلا تنب خاطر ك فى التفكير فى العلم بالله قال الله (ويحذر كم الله نفسه) وقال عليه السلام لا تفكر وافى ذات الله فالشغل بما لا يوصل اليه تضييع لما يستحقه الوقت .

واعلم يا اخى انه ما انتقش من العلم الالهى فى العالم الا قدر ما هو العالم عليه الى يوم القيامة علوا وهو قوله تعالى (واوحى فى كل سماء امرها) وسفلا وهو قوله تعالى حين ذكر الارض (وقد ر فيها اقواتها) فاذا صفت النفس وصقلت مرآتها فسلا تقابل بها العالم ليحصل فيها وينتقش فيها ما فى العالم باسره فانه لا فائدة فيه ولكن قابل بها الحضرة البذاتية من حيث ما تعلم نفسها بمقابلة افتقار وتمرية ليهبها الحق من معرفته ما لا يمكن حصوله الا بهذه الطريقة وهذا القدر من العلم ما هو مما ينتقش فى العالم الخارج عنك فان قيل لك فقد انتقش فى اللوح المحفوظ جميع ما يكون الى يوم القيامة وقد علمه انتم الذى هو العقل الاول وهذا الحاصل لك هو مما فى العالم فكيف

فلنا ما انتقش في اللوح المحفوظ ولا سطر القلم فيه الا العلوم التي تنقل ويأخذها النقل واما ما لا ينقل مما يعطيه التجلي الذي اردناه هنا فما انتقش في العالم اصلا وحصوله في الانسان انما هو من الوجه الخاص الالهى الذى لكل موجود وهو خارج عن علم العقل الاول وغيره مما هوود ونه فأعلم ذلك .

وأعلم ان السبب الموصل الى نيل ما ذكرناه تفرغ الخاطر والقلب من كل علم ومن الفكر المطلوب لاقتناء العلوم ونحو ما كتب ونسيان ما علم والجلوس مع الله على الصفا وتجريد الباطن من التعلق بغير ذات الحق جل جلاله على ما هو عليه من الاطلاق لا تجالسه على شىء معين فان فعلت وعينت وفتح عليك لم يحصل سوى ما عينت وليكن هجرك في جلوسك بباطنك الله من غير تخيل بل بتعقل الحروف لا بتخييلها ولا تنتظر الفتح الالهى بواسطة هذا الجلوس وهذا الحال بل اذكره مثل هذا الذكر لما يستحقه جلاله من ايثارك اياه من حيث هو لامن حيث علمك به او عقيدتك بل بجهل عام ثم انه ان فتح لك بابا من ابواب العلم به بما لم يتقدمك فيه ذوق واثاك بلسان روح قدسى فلا ترده ولا تقف عنده واشتغل بما كنت عليه فان اختلفت الاذواق بلسان الارواح المحردة فانتكن حالك معها حالك مع الروح الاول الى ان يقدح لك في باطنك ما هو خارج عن اذواق الملا الاعلى ولم تشم في ذلك رائحة واسطه روح اقدس (١)

فانظر ايضا ذلك الذوق الغريب فان دل على اسم الهى من هذه الاسماء
 التى بايدينا سواء كان اسم تنزيه او غير تنزيه فليكن حالك مع هذا
 الذوق حالك مع اذواق الارواح ولا فرق فان وجدت ذوقا يحيرك
 ولا تقدر على دفعه وتجد مع تلك الحيرة تفريقا فلتكن حالك مع
 تلك الحيرة حالك مع الارواح والاسماء سواء فان وجدت ذوقا
 يحيرك وتجد مع الحيرة سكونا لا تقدر على دفعه فذلك المطلوب
 فعليه فليتمدد فان وجدت قدرة على دفع ذلك السكون فلا تعتمد على
 ذلك السكون فان تقيدك ذلك الذوق فى نفسك مرتين بينهما
 تميز حتى تعلم ان قد كان ذلك مرتين فما هو المطلوب فلا تعتمد
 عليه فاذا تخلصت من كل ما ذكرناه فان رددت اليك والى عالم الحس
 علمت من اين نطق الرسل وتنزلت الكتب والصحف وعلمت
 ما تبق من الابواب مفتوحا وما سد منها ولما داسد ماسد منها وعلمت
 ما تقول وما يقال لك ورزقت الفهم عن كل شىء وانكرت المعروف
 وعرفت المنكور وانكرت المنكور وعرفت المعروف وكنت اعلم
 الخلق بانك اجهل الخلق ولم يبق لك من الهجير الا رب زدنى علما
 فيه تحيى وفيه تموت فقد دلتك على ما فيه سعادتك فى الدارين
 وما يؤل اليه نفوس المارفين فى الشأتين والله يقول الحق وهو يهدى
 السبيل .

تمت الوصية والحمد لله رب العالمين